

BOHUSLÄN ♦ RUNDRESA

Bohuslän

SOLVARM GRANIT, SNORKLING OCH SKALDJUR

Färggranna fiskebodars är ett av de mest utmärkande dragen för trakten. Här Smögenbryggans västligaste ände.

Från Strömstad i norr till Ljungskile i söder möter sommargästen ett tångdoftande Bohuslän med varma granithällar, avspända semesterfirare och trivsamma fiskhallar, dignande av havets läckerheter. Välkommen till ett av Sveriges mest dramatiska landskap!

TEXT MADELEINE JOSTEDT ULRICI

Skaldjuren är Bohusläns guld. På Smögen finns Sveriges näst största fiskauktion efter Göteborg.

Någonstans nära Bovallstrand, i höjd med avtagsvägen mot Gerlesborgsskolan, öppnar sig landskapet som en famn mot evigheten. Här börjar Sotenäs och med det sommaren. Silhuetten av bastanta kor som stillsamt betar över strandängarna runt Bottnefjorden, havet, himlen och de rosagrå kala granitklipporna utgör tillsammans själva sinnebilderna av Bohuslän.

Så länge jag kan minnas har somrarna här varit en av livets självklarheter. Den små-trumpna dialekten med sina lustiga, skarpa i:n även på korta stavelser, lömska brännmaneter, hållregn och nästintill permanent vind var kanske inte mina favoriter som barn. Men har man tur prickar man precis rätt och får sig en stilla, solig helg i augusti, när det dessutom är rea i alla sommarbodor. Så blev det den här gången, och jag är på väg mot Smögen.

Från Bovallstrand är det drygt en mil till Kungshamn, den sista orten på fastlandet, men de låga hastighetsanvisningarna får det att verka längre. På något sätt styr den påtvingade semestertakten mer än bara trafiken här – skyndsamt på alla plan känns som en omöjlighet i sommarens Bohuslän. Fiskesamhällen som Hunnebostrand, Väjern och Kungshamn avlöser varandra. Sakta men säkert blir rosenbuskagen i de välskötta trädgårdarna fler och fler. Fler pastellfärgade fasader, pelargoner och eternitplattor. Tyska hajkare med ryggsäck. Campingplatser och husbilar. Segelbåtar. SUV:ar med norska plåtar. Och norrmän.

Här ute är fönstren ofta asymmetriska, både till inbördes storlek och placering på husväggen. Det är raffinerad snickarglädje, bländvita husknutar och vackra verandor. På kvällen doftar kaprifolen sött och tungt mot trutars och fiskmåsars avlägsna klagan. Björnbären är mogna, och slöjor av saltvatten, solkräm och sommarhud sveper förbi under lösa linneskjortor och bomullstunikor till flippfloppsandalernas »

Har man tur prickar man
in en stilla helg i augusti.

”Jag stannar till vid en utsiktsplats och andas in den klara, rena havsluften – från det riktiga havet, som man gärna påpekar på den här sidan Sverige”

» klafsande mot asfalten. På bron mellan Kungshamn och Smögen stannar jag till vid en utsiktsplats och andas in den klara, rena havsluften – från det riktiga havet, som man gärna påpekar på den här sidan Sverige.

Vi checkar in på Makrillvikens vandrarhem, ett stenkast från anrika Smögens Havfsbad och med öns i särklass bästa läge. På berget utanför avnjuter glada picknicksällskap skaldjur från hallarna, några flaskor vitt vin och ljumma vitlöksbaguetter. Barnen fiskar krabbor. Längre bort skymtar silhuetten av kvällsbadare på någon av de många småbryggorna mellan skär och klyftor. Jag tar en sväng över bergen med min son, som skuttar runt och leker äventyrare, precis som min bror och jag har gjort, liksom min mamma och alla i släkten före mig sedan minst tio generationer. Det här är våra trakter och det känns. Mina fotsulor vilar tungt mot klipphöllan som om de vore av samma berg. Solen är på väg ner, och klipporna ser mer rosa ut än de brukar. Havet är ovanligt stilla, det är 24 grader och inte en vindpust.

Jag vaknar tidigt nästa morgon, drar på mig en skön stortroja och slår mig ner på en solkyssad plätt med bekväm lutning några klippor bort. En morgonpigg familj äter frukost i nästa vik, och vi nickar artigt i samförstånd – det är inte läge att konversera. Jag lyssnar på morgonvägornas kluckande, kisar mot solen och spanar in skogen av knöltång som vajar i vattnet invid strandkanten. Det ser ut som massiva fång kokta ärter och gröna bönor i tät omfamning, och

jag funderar på om de går att använda till något. Lämpligt nog träffar jag på Thomas och Lotten Steen, som också bor på Makrillviken och ska skörda alger att ta med sig hem till Dalarna. Knöltången är både god och nyttig, får jag veta:

– Man ska plocka de yttersta skotten, förklarar Lotten som är hemkunskapslärare i Falun och tångfantast. Där är den som mörast.

Jag lär mig att knöltången har en naturligt nötaktig smak, är rik på antioxidanter och även funkar bra att torka:

– Med lite citron får man fram en fin, mild smak av hav, säger Thomas. Den behöver kokas lagom mjuk och är sen ypperlig att använda i grytor, soppor och gratänger eller att marinera, lägga i sallader eller smula i bröddeg som jäsmedel.

Vi byter telefonnummer, och jag strosar vidare mot hamnen och mitt frukostkafé. På väg nerför Fiskhamnsgatan hinner jag precis se morgonens sista fiskebåt landa sina fångster av Sveriges bästa skaldjur. Smögen har landets näst största fiskauktion efter Göteborg, och butikerna Bröderna Samuelsson, Göstas och Ekelöfs är berömda för sitt digra sortiment – en attraktion inte minst för barn, som särskilt brukar fastna för den inte helt tvålfagra marulken och de bubblande hummerakvarierna. Vill man själv fiska är det bara att ge sig ut på klipporna och pröva lyckan. Annars utgår en mängd populära fisketurer från de flesta samhällen i trakten.

Jag slår mig ner under parasollen på Skärets Café & Bistro

Friluftslivet är en given del av Bohusläns attraktionskraft. Kajaken är särskilt lämplig i trånga passager, som här på Kosteröarna.

Fjällbacka är berömt för många saker, inte minst deckardrottningen Camilla Läckberg och hennes romanserie om författaren Erica Falck.

Populära Kungsklyftan i Fjällbacka, mer känd som Vargklämman i filmen "Ronja Rövardotter".

och beställer en cortado och en ägg- och kaviarmacka. Här såg räkmackan enligt utsago dagens ljus 1931 och är än i dag deras bästsäljare. Även favoriterna Hällölimpan och Smögenrågen är Skärets påfund, med lokalproducerade ingredienser från Klevs gård utanför Bovallstrand. Minst lika omtalad är Skärets Krog, den prisbelönta stjärnkocken Thomas Sjögrens domäner.

Än så länge är det lugnt på nöjes- och shoppingstråket Smögenbryggan, Bohusläns i särklass mest kända turistmål med drygt 100 000 besökare årligen. Här jäser överdimensionerade båtar och rödflammiga festprissar i kapp med gårdagens ölslatter, och den sömniga sommarpersonalen öppnar pliktskyldigt sina fiskebodas med leende keramikkrabbor och stiliserade prydnadsfyror. Jag spanar in en limegrön linnesärk några bodar bort, som jag lyckas knipa till halva priset – sista exemplaret och klart lämpligare i augustivärmen än det jag har på mig.

En mer selektiv oas för den inredningshugade väntar lite oanat i den närbelägna granitidyllen Hunnebostrand, ett av Bohusläns allra äldsta kustsamhällen med anor från 1200-talet.

Lantz Möbler på Köpmansgatan öppnade 1925 och är med sin personliga prägel att betrakta som ett absolut unikum i landet. På fyra välfyllda våningar varvas internationell design med utsökta tyger och svenska antikviteter under överinseende av erfaren fackpersonal.

Jag är på väg mot Nordens Ark, en fristad för utrotningshotade djur, berömd inte minst för sina fantastiska snöleoparder. Men i dag är det Ekoparken som lockar mig, ett av Nordens Arks andra stora bevarandeprojekt. När merparten av Bohusläns skogspartier avverkades mellan 1500- och

1700-talen på grund av en kraftig befolkningsökning blev de kala klipporna kvar, som fortfarande delvis ger landskapet dess karaktär. Med Ekoparksleden har Nordens Ark återskapat landskapet som det såg ut under 1700-talet med rika blomsterängar, lummiga bäckdalar och sevärda fornminnen som Åbyhällen, Glos altare och Nycanderska gravplatsen. Även Soteleden går i flera slingor över markerna med Nordens Ark som start- och slutpunkt, liksom Kuststigen som ansluter strax norr om reservatet.

Är man förtjust i kriminalromaner lär namnet Fjällbacka låta bekant. Det är deckardrottningen Camilla Läckbergs hemtrakter, tillika skådeplats för hennes decksarvit om författaren Erica Falck. Filmstjärnan Ingrid Bergman förälskade sig i platsen i mognare ålder och bodde på Dannholmen utanför Fjällbacka under 1960- och 1970-talens somrar. Hon står staty på torget, strax under det väldiga Vetteberget, 74 meter högt och känt för den häpnadsväckande Kungsklyftan som skär rakt igenom berget. I filmen "Ronja Rövardotter", som delvis spelades in här, fick den namnet Vargklämman och är en av anledningarna till stället enorma popularitet hos besökare i alla åldrar. Även vi tar oss dit och samsas med förväntansfulla Ronja-fans av minst sju nationaliteter på den nyckfulla stenstigen. Fyra gigantiska stenbumlingar sitter fastklämda högt upp mellan bergväggarna och ja – det är med viss bävan som man tar sig förbi. Vi åter lunch på restaurang Bryggan Fjällbacka, där jag återupptäckter tjustringen med kokt potatis. Laxen är ypperlig, den också.

Drygt tjugo minuters bilfärd norrut genom kringelkrokiga vägar runt knubbiga bergsformationer ligger Vitlycke museum och det världsarvslistade hållristningsområdet i Tanumshede – en annan av Bohusläns absoluta höjdpunkter. »

På Bronsåldersgården kan man prova på femfingerflätning, ullkardning, växtfärgning och bandslunga.

”Här finns Sveriges enda korallrev. Snorkellederna är tydligt skyltade under vattnet, och all eventuell utrustning går smidigt att hyra”

» Här finns över 600 ristningsplatser som tillsammans innehåller tiotusentals bronsåldersbilder inhuggna mellan cirka 1800 och 300 före Kristus.

På den tillhörande Bronsåldersgården träffar vi Divina Alfredsson Palm, som ansvarar för dagens pilskjutning. Alldeles intill ligger rekonstruktioner av två långhus från äldre respektive yngre bronsålder, som ger en bild av hur ristarna själva levde för 3 000 år sedan. Utanför strövar fären fritt, och bakom gården finns ett grishägn.

– Under yngre bronsåldern blev klimatet kyligare och man hade djuren med sig inne i huset, förklarar Divina. Alla generationer bodde tillsammans, och man kunde vara uppemot tolv personer i varje hus.

Hon pekar mot smedjan och småskjulen runtom:

– Där är det tennskola tre gånger i veckan. Bredvid smedjan har vi keramik, och vissa dagar kan man prova på femfingerflätning och bandslunga. Vi har också aktiviteter som flintatryckning, bronsgjutning, växtfärgning och ullkardning, berättar Divina som har jobbat på Bronsåldersgården i två år. Men pil kan man skjuta varje dag, lovar hon och justerar min position: – Bra hållning, blicken dit, spänn allt du kan – och släpp alla fingrar på en gång.

Nåja, nästan. På väg ut från gården passerar jag det lilla jordbruket, där man odlar växter som är så nära bronsålderns grödor som möjligt: bland annat emmer- och enkornsvete, hirs, gräddor och bondbönor.

Det mesta på Vitlycke är fascinerande, men museibutiken Rock Art Shop får verkligen inte missas. Från böcker till hantverk, ädelmetaller, tvål, leksaker och ekologiska ullplagg är absolut allt en upplevelse. Lokalen är elliptisk som ett skepp till formen, och hela atmosfären andas både världsarv och världsnav. Jag vänder mig om i dörren och siktar redan på ett återbesök nästa år.

I Kosterhavets marina naturreservat finns Sveriges största bestånd av knubbsäl, tillsammans med över 200 andra unika djur- och växtarter.

Samma kväll hälsar jag på hos en god vän på Sydkoster utanför Strömstad. Vår plan är att paddla kajak och snorkla i Sveriges första marina nationalpark, det 400 kvadratkilometer stora Kosterhavet, som sträcker sig från norska gränsen till Grebbestad i söder. Här finns Sveriges enda korallrev och 200 helt unika växt- och djurarter, från krabba och hummer till ögonkorall, armfotingar och piprensare – och så klart den ljuvliga knubbsälen, vars största bestånd i Sverige finns just här. Snorkellederna är tydligt skyltade under vattnet, och all eventuell utrustning går smidigt att hyra.

Vi fastnar med en välkyld riesling och två dussin ostron på klippan utanför hans hus. Hur morgonpigga vi är nästa dag får vi se. Men Kosterhavet ligger kvar, liksom Bärfendal, där jag tänkte lära mig bergsklättra någon gång. Nästa sommar kanske. ♦

GUIDE/BOHUSLÄN

SE & GÖRA

KUNGSKLYFTAN

Vargklämman från filmen

Det 74 meter höga Vetteberget ger Fjällbacka sin minnesvärda silhuett. Rakt igenom går Kungsklyftan, eller Vargklämman som den hette i filmen "Ronja Rövardotter". Här passerar även Kustleden.

vastsverige.com/tanum/produkter/vettebergetkungsklyftan

VITLYCKE MUSEUM

Hällristningar och bronsåldersliv

Ett av Sveriges främsta kulturarv är hällristningarna i Tanumshede med Vitlycke museum. På Bronsåldersgården kan man lära sig att skjuta pil, karda ull och gjuta i tenn.

Vitlycke 2, Tanumshede
vitlyckemuseum.se

KOSTERHAVET

Sveriges enda korallrev

Kosterhavet är Sveriges första marina nationalpark och sträcker sig från norska gränsen till Grebbestad i söder. Över 400 kvadratkilometer finns tiotusentals arter att upptäcka, varav 200 är helt unika för området. Utmärkta snorkelleder, kajakleder och dykvatten.

kosterhavet.se

SHOPPING & NÖJEN

SMÖGENBRYGGAN

Lyxyachter och shopping

Smögenbryggan är Bohusläns populäraste shoppingstråk med över 100 000 besökare årligen. Här slås segelbåtar och lyxyachter med hundratalet butiksbodar om din uppmärksamhet. Pangrea i augusti, då man kan göra fantastiska fynd.

smogenbryggan.se

LANTZ MÖBLER

Otippad inredningsoas

En av Sveriges erkänt bästa inredningsbutiker, som grundades 1925 av Knut Lantz. Än i dag drivs den inom familjen och håller världsklass i fråga om internationell design, möbler, tyger och prydnadssaker.

Köpmansgatan 21, Hunnebostrand
lantzmobler.se

ROCK ART SHOP

Ekoprägel i världsarv

Från böcker till hantverk, ädelmetaller, tvål, leksaker och ekologiska ullplagg är sortimentet helt exceptionellt i Vitlycke museibutik. Även arkitekturen är fantastisk!

Vitlycke 2, Tanumshede
vitlyckemuseum.se/besok-oss/rock-art-shop

ÄTA & DRICKA

FISKBUTIKERNA PÅ SMÖGEN

Sveriges bästa skaldjur

Namn som Göstas, Bröderna Samuelsson och Ekelöfs är synonyma med högsta kvalitet på alltifrån krabba till marulk. Vill man fiska själv går det utmärkt att hänga med ut på många fiskebåtar mot en avgift. Barn brukar älska att titta på de bubblande hummerakvarierarna!

gostasfisk.se
brodernsamuelsson.se
ekelofs.se

SKÄRETS KROG & PIANOBAR

Första räkmackan

I början av Smögenbryggan, i samma lokaler som räkmackan såg dagens ljus 1931, ligger Skäret med prisbelönt Thomas Sjögren vid grytorna. Han blev Årets kock 2015 och vinnare av "Kockarnas kamp" 2018.

Hamnen 1, Smögen
skaretskrog.se

BO BRA

MAKRILLVIKENS VANDRARHEM

Smögens bästa utsikt

Mest valuta för pengarna får du på anspråkslösa Makrillvikens Vandrarhem, ett stenkast från Smögens Havsvsbad. Egna bryggor, bekväma rum och Smögens i särklass bästa utsikt. Dubbelrum från 900 kronor.

Parkgatan 35, Smögen
makrillviken.se

RESFAKTA

Res hit/Ta dig runt: Bil är enklast för att ta sig mellan mindre orter. Smögenexpressen (buss) går från Göteborg flera gånger dagligen. Tåg till Uddevalla, Dingle eller Strömstad, därifrån cykling eller vandring. **Bästa tiden:** Juni–augusti.

Bra att veta: Shoppa för hela året i augusti, när det är rea nästan överallt.

Läs mer: vastsverige.com/bohuslan